

Lilleküla ringmaja naabruskonna uurimuse raport

Kaileen Palmsaar, Kadri-Mai Kuldkepp, Kristiina Laapas

Sotsiaalne disain MA
Eesti Kunstiakadeemia

Tallinn
2024

Sisukord

Sisukord	2
1. Sissejuhatus	3
2. Metoodika osa	4
Eesmärk, uurimisküsimused	4
Andmekogumismeetod(id) ja -protsess	4
Andmeanalüüsi meetod ja protsess	5
3. Tulemused	6
Netnograafia ja vaatlus	6
Intervjuud	6
1. Inimeste tugevused	7
2. Paiga tugevused	7
3. Kohalikud võrgustikud	9
4. Kohalik kogukonna majandus	10
5. Organisatsioonid ja institutsioonid	11
6. Lood, legendid, traditsioonid	11
Taipamised kokkuvõtvalt	12
4. Arutelu	13
Lisa 1. Intervjuukava	14
Lisa 2. Bussireisi tähelepanekud	16
Lisa 3. Kiri seltsile	19

1. Sissejuhatus

See raport on valminud Eesti Kunstiakadeemia sotsiaalse disaini eriala disainistuudio raames, Tallinna linna Ringmajandusosakonna ja Strateegiakeskusega koostöös. Disainistuudio aine keskendub ühiskondlikele väljakutsetele kasutajakesksete lahenduste otsimisele. Õppeaine käigus teeme koostööd avaliku sektori ning kodanikuühiskonnaga.

Akadeemia poolt saime suunise keskenduda kogukondade tundma õppimisele, tuginedes kogukondade arendamise ABCD põhimõtetele¹ ja koostööprotsessi sammudele. Tallinna linna Ringmajandusosakonna ja Strateegiakeskuse poolt saime suunise koguda sisendit kolme lähiajal valmiva Ringmajanduskeskuse arendamiseks.

See uurimus käsitleb rajatava Lilleküla ringmaja naabruskonda ehk Mustjõe ja Veskimetsa asumit (Haaberstis ja/või selle külje all). Kuna Lilleküla Ringmaja valmib plaanitavatest kõige varem ning selle detailplaneering (ja seega ka laias laastus kontseptsioon) on uurimuse alguse hetkeks paigas, siis meie uurimuse eesmärk oli kaardistada Lilleküla ringmaja lähiümbruse ja sealsete kohalike elanike tugevusi ning võimalusi kogukondliku tegevuse perspektiivist lähtudes.

Selle uurimuse tulemused ja soovitused annavad aluse edasiseks suhtluseks ja koostööks Mustjõe ja Veskimetsa asumit ning linna vahel. Boonusena võiks Lillekülla ringmaja puudutavatest kommentaaridest olla kasu ka teiste ringmaja arendamisel.

¹ S.o varadepõhise kogukonnaarengu teooria (**Asset-Based Community Development**) Cormac Russelli "Rekindling democracy: A professional's guide to working in citizen space" põhjal (2020)

2. Metoodika osa

Eesmärk, uurimisküsimused

Meie kvalitatiivse uurimuse eesmärk oli Lilleküla ringmaja lähiümbruse ning sealsete kohalike elanike tugevuste, omapära ja väljavaadete kaardistamine. Selleks püstitasime endale kaks uurimisküsimust.

1. Milline on Mustjõe-Veskimetsa asumi olemus?
2. Milline on asumi suhete võrgustik hetkel?

Andmekogumismeetod(id) ja -protsess

Meie andmekogumismeetodite hulka kuulusid järgnevad tegevused.

- Netnograafia
- Vaatlus (jalutuskäigud linnaosas ja linnaossa)
- Süvaintervjuud kohalike elanikega
- Struktureerimata intervjuu Veskimetsa-Mustjõe seltsiga
- Veebipõhine kaartide sorteerimise harjutus

Alustasime andmete kogumist kättesaadavate dokumentide ning veebisisu analüüsist. **Netnograafia** käigus töötasime läbi ringmaja ümbritseva Mustjõe ja Veskimetsa asumi Facebooki grupi postitused, Veskimetsa-Mustjõe seltsi kodulehe ja viimaste aastate kõnekamad meediakajastused.

Kohe projekti alguses käisime **kohapeal** Lilleküla ringmaja krunti ning selle ümberkaudseid tänavaid **vaatlemas**. Jalutasime asumis ka hiljem ringi ning täheldasime oma märkamised ülesse fotode ning häälmemode kujul.

Postitasime asumi Facebooki gruppi üleskutse osaleda meie uurimuses ja värbasime sealtkaudu esimesed kohalikud, kellega viia läbi **süvaintervjuu**. Esimeste intervjuueeritavate kaudu lõime ka uusi kontakte teiste naabruses elavate inimestega. Meie intervjuukava (vt Lisa 1) koosnes viiest teemaplokist: intervjuueeritav ja tema seos piirkonnaga; asumi keskkond kohalike silme läbi; paiga lood, legendid ja traditsioonid; suhted ja läbikäimine; kohalikud võrgustikud.

Kohtusime näost-näkku ka Veskimetsa-Mustjõe seltsi liikmetega, kes kutsusid meid ühele oma regulaarsetest kokkusaamistest. Kokkusaamise esimeses osas vestlesime vabas vormis liikmete enda välja käidud teemadel, sh seltsi eesseisvad tegemised, väljakutsed, küsimused ja taust. Teises osas astusime kuulaja/vaatleja rolli, kui selts arutas ja plaanis talgupäeva ning kodukohvikute päeva.

Veebilehel kardSort lõime ka **kaartide sorteerimise harjutuse**, mille eesmärk oli teada saada, millise tähtsuse omistavad kohalikud erinevatele kohtadele (tuginesime paiga-teooriale: koht

kuulumiseks, olemiseks, arenemiseks, suhtlemiseks). Harjutuses tuli paigutada etteantud kohad kolme kategooriasse – asumis sees, naaberasumis, kaugemal – ja lõpus lisada vastaja meelest puuduolev(ad). Tahtsime sedasi kaasata rohkem kohalikke, kuid kahjuks ei reageerinud üleskutsele asumi Facebooki grupis piisavalt inimesi, et andmeid analüüsida.

Andmeanalüüsi meetod ja protsess

Tegime kõigist intervjuudest ühiselt koostatud malli põhjal **kokkuvõtted**. See tegi tekstimassiivist olulisima välja filtreerimise lihtsamaks ja saime andmetega edasi tegutseda samadel alustel.

Seejärel hakkasime koosloomekeskkonnas Miro lisama **nelja katusteema** – inimene, lood, ressursid, tulevik – alla **sisuanalüüsi** taipamisi ja leide. Nelja katusteema alla tekkisid omakorda alamteemad, millest räägime lähemalt tulemuste osas. Iga leide taipamisele lisasime ka sildi, kas tegu oli Mustjõe või Veskimetsa elanikuga, keskmise või madala agentsusega kohaliku (nn tavakodanik) või keskmisest kõrgema agentsusega kohaliku (nn aktivist). Sildid aitasid meil hiljem analüüsifaasis hinnata kogutud andmestiku tasakaalu (üks vaade ei domineeriks üle teise) ja üksikute leidude rõhuasetust (mis positsioonilt inimene vastas).

Kaardistusele lisasime ka olulisemad netnograafia ja vaatluse käigus kogutud tähelepanekud. Märkistasime ka need eraldi sildiga, et eristada fakti (netnograafia) ja uurija enda järelduste-maigulisi mõtteid (vaatlus) kohalike vastustest.

Andmeanalüüsis oli olulisel kohal ka kõnekamate tsitaatide lisamine taipamiste juurde. Kui leiud ise proovisime juba sõnastada võimalikult üldsõnaliselt, siis tsitaadid andsid paremini edasi intervjuueeritavate kogemust ja emotsioone.

3. Tulemused

Netnograafia ja vaatlus

Uurimispiirkonna valiku aluseks oli eeldus, et Lilleküla all mõistetakse piirkonda, mis jääb rongipeatus "Lilleküla" lähiste. Seetõttu algas esmane uurimine Lilleküla Ringmaja **tegelik asukoht** ja selles piirkonnas paikneva välja selgitamisest, sh ümbritsevate piirkondade nimetused. Kuna Veskimetsa ja Mustjõe piirkond oli uurijatele tundmatu, puudus võimalus läheneda kogukonnale läbi juba teada olevate võrgustike ning kohalike elanikeni jõudmiseks kasutasime Facebooki grupe Veskimetsa/Mustjõe (Tallinn), Veskimetsa-Mustjõe Ost-Müük-Vahetus, Veskimetsa-Mustjõe Selts jt.

Piirkonna paremaks mõistmiseks alustasime uurimist piirkonnas **jalutamise**ga. Esmalt talletasime oma teekonna Lilleküla rongipeatuse suunast ühistranspordiga Ringmaja suunas liikudes, seejärel Ringmaja ümbruskondseid tänavaid Mustjões läbi jalutades ning hiljem ka Veskimetsa piirkonda kaardistades. Lisaks korduvad Ringmaja ehitusplatsi külastused.

Netnograafia **oluliseks leiuks** oli avastamine, et piirkonnas tegutseb aktiivne Veskimetsa–Mustjõe Selts.

Uurimise käigus avastasime projekti kontekstis **olulist taustainfot**, mida oleks uurijate hinnangul olnud oluline märkida juba lähteülesandes. Ringmaja rajamise vastu kohtusse läinud kogukonnaga koostöö alustamine vajab uurijate hinnangul teistmoodi lähenemist kui kogukonna kuulamine ning kaasamine pinnalt, kus vastasseisu veel tekkinud pole.

"Keegi loomulikult ei tahtnud seda (toim. ringmaja). See oli linnamaa, nii et see oli otsustatud asi. Ta pidi küll teistmoodi tulema, kui teised jäätmejaamad, aga vaatame."

Intervjuud

Intervjuueeritavate valikul said oluliseks demograafiliseks tunnuseks elukoht (Veskimetsa ja Mustjõe võrdne esindatus), vanus ning piirkonnas elatud perioodi pikkus. Intervjuueeritavaid ühendas tunnus, et piirkonnas on elatud suurem osa oma elust, enamusest varajasest lapsepõlvest saadik. Eelistatud intervjuu läbiviimise paik oli asumis kohapeal, et saada lisakiht piirkonna mõistmiseks. Intervjuusid viisime läbi nii jalutades, intervjuueeritava kodudes kui kohvikus. Kokku viisime kohalike elanikega läbi kuus süvaintervjuud: kaks intervjuueeritavat Mustjõe piirkonnast, neli intervjuueeritavat Veskimetsa piirkonnast. Vanim intervjuueeritav oli 70-aastane, noorim 20-eluaastates.

Intervjuude olulised faktid koondasime Miro keskkonnas ühiseks kaardistuseks, kus märkisime intervjuudes korduma hakkavaid teemasid ning uurijatel tekkinud täiendavaid küsimusi, mida intervjuueeritavaid valides fookuses hoida. Näiteks oli raskusi saada intervjuu

inimesega, kes on värskest piirkonda kolinud ning seega peame arvestama, et meie uurimistulemused on pikalt piirkonnas elanud inimeste hinnangute suunas kaldu.

Taipamised ja tähelepanekud temaatiliselt

Kogutud andmed jagasime kuute teemavaldkonda: inimeste tugevused, paiga tugevused, kohalikud võrgustikud, kohalik kogukonna majandus, organisatsioonid ja institutsioonid ja lood, legendid, traditsioonid. Tähelepanekuid analüüsides kujunesid taipamised.

1. Inimeste tugevused

Piirkonna elanikud on selle asumi vaieldamatu ressurss. Inimesed on piirkonnas elanud **pikaaegselt** ning tihti põlvkondade kaupa. Võrreldakse end ka teiste Tallinna piirkondadega, kuid leitakse, et ühegi teise asumiga ei sarnaneta ja pigem elatakse teatud privileegis, kus on võimalik nii 15-minuti tee kaugus Tallinna kesklinnas kui ka lihtne väikelinnaelu.

Kohalik elanik väärtustab piirkonna eraldatust ja vaikust, oluline on sundimatu läbikäimine ja omaetteolemise eelistus.

“Sa oled nagu omaette ja teised sind eriti ei sega, aga saad ikkagi mingisugust infot ja asjadest osa võtta. Peab olema selline balanss.”

Elanikud tunnevad **kodukohaga tugevat emotsionaalset sidet** ning on huvitatud piirkonna heaolust, seda kohati ka isiklike individuaalsete hüvede arvelt. Näiteks ollakse valmis kiirusepiirnagutega kaasnevateks ebamugavusteks selle nimel, et liiklus turvalisemaks muutuks.

Kuna piirkond on loodud enne autostumist, siis nii parkimine kui **liiklus** ei ole asumile täna sobilik ja inimeste jaoks on oluline, et nende teemadega tegeletakse. Kuigi kitsaste tänavate rekonstrueerimise vajadus, parkimise, teede servades asuvate kraavide, tiheda liikluse ja puuduvate kõnniteede küsimused tõusid murekohtadena pea kõikides intervjuudes, nägi valdav osa intervjuueeritavatest, et probleemid on lahendatavad ja autoliikluse piiramine oleks tervitatav.

“Mulle täna meeldivad need tänavad, kus on mingi kaevamine, sest see on autodele suletud, aga see ei ole ju normaalne.”

2. Paiga tugevused

Veskimetsa–Mustjõe suurimaks väärtuseks peavad kohalikud selle **lokatsiooni Tallinnas ja loodusrikkust**. Asumit on ääristab ühelt poolt tiheda liiklusega magistraal, kuid liiklusmüra

piirkonna sisestele tänavatele ei kostu. Teiselt poolt piirneb ala Tallinna Loomaaia alal oleva metsaga ning kolmandal küljel asub ajalooline Kadaka tööstuspiirkond.

Intervjuudes oli läbivaks jooneks asumi **võrdlus maakohaga**, asudes samas peaaegu kesklinnas. Tänavatel on vaikne ja turvaline ning roheliste hoovidega eramajad jätavad koduse väikelinna mulje. Asukoht Tallinnas, kus kõik suuremad keskused, üritused ja hobitegevused on käe-jala juures, aga samas säilitades looduslähedase tunde, on kohalike jaoks piirkonna väga oluline tugevus. Paldiski maantee ületamine, et jõuda Merimetsa, Mustjõe Rohealale ja randa ning promenaadile on elanikele tavapärane trajektoor, et looduses liikuda.

“Mõnusat loodust on siin ikka üksjagu.”

“Geniaalselt armas koht linna keskpunkti lähedal, mis on natuke nagu maa.”

Oluline maamärk on **Mustjõe oja**, mille kraavid ja sillad olnud lastele mängumaaks, aga ka laiemalt loomade-lindude vaatlemiseks. Kohalike mälestustes on oja peetud reostunuks ja ka kehvalt lõhnavaks, kuid see pole oja väärtust maamärgina tegelikult mõjutanud. Nüüdseks on teostatud oja puhastustööd, mis eelmainitud probleemid on lahendanud. Mustjõe oja ümbritseva looduskeskkonna säilitamise üle tuntakse muret. Eriti linnaosa arenemise ja uute elamute ehitamise mõju võtmes.

Potentsiaali nähakse **Veskimetsa metsas**, mis on ajalooliselt piirkonna elanikele vabalt kasutatav olnud ja ka piirkonna sisese looduse (aedades) avamises. Veskimetsa metsas on peetud jaanipäevi, kiigutud külakiigel ja see on olnud ka lastele mängumaaks. Peale Loomaaia Haaberstisse kolimist ja sellega kaasneva aia ehitamist on jäänud avatuks üks metsatukk, kus käiakse praegugi reljeefset maastikku kelgumäena kasutamas.

Metsa puhul töid kõik intervjuueeritavad välja, et see on kohalikele inimestele suletud looduslik ressurss.

“Kui mina oleks linnavalitsuses, siis ma teeks, laseks selle vabaks.”

Piirkonna hoonestust iseloomustavad peamiselt **vanemad eramajad**, üksikute korterelamutega. Kohalike meelestatus ümberehituste ja uusarenduste vastu on pigem kõhklev, sest soovitakse hoida asumis ajaloolist ilmet. Krundid on keskmise suurusega ja aedadega ümbritsetud. Hoovid on kaetud viljapuudega, mille saaki jagatakse aia taha jäetavates kastides naabruskonna elanikele.

Kohalikud väärtustavad väga eramajaga **kaasnevat privaatsust**, nimetades oma kodu oma pesaks, kuhu peale tööpäeva end peita ja turvaliselt tunda. Naabrite vahel on ka tuntav usaldus, toimib naabrivalve ja ükski ei lukustata, sest kartma ei pea. Samas on oma aia tagune

koht, kuhu võõraid niisama ei oodata. Aga ka mitte naabreid. Oma aedades toimetatakse omaette ja üle aia suhtlemist pigem välditakse, kui just pole oma sugulane.

“Ma arvan, et paljudel on üldse nii, et see on nagu minu kindlus. Pigem ei laseks üldse kedagi võõrast sisse.”

Kontrastina **ääristab** piirkonda Kadaka **töösturajoon**, mis on selgeks asumit lõpetavaks piirjooneks. Kuna asumis sees puuduvad ühiskondlikult kasutatavad hooned nähakse tühjades ja amortiseerunud tööstushoonetes võimalust ühistegevusi soodustavate ruumide tekkimiseks.

“Õudne kontrast, põhimõtteliselt Tallinna suurimad tööstused ja kõrval on kohe eramajad.”

Kuigi ametlikult on tegemist ühe, Mustjõe asumiga, siis kohalike jutus väljendub **selge eristus piirkonna nime üle**. Ühel pool asumit nimetatakse oma kodukohta Veskimetsaks ja teisel pool Mustjõeks. Ajalooliselt on ühe asumi kahe osa vahel olev lõhe olnud veelgi sügavam, sest see oli silmaga nähtav – asumi lõikas pooleks raudtee. Praeguseks on endine raudteetamm ehitatud ümber kergliiklusteeks, mis on saanud kohalikele oluliseks ajaveetmise paigaks.

“Isegi ametnikud ise ütlevad Veskimetsa (toim. Mustjõe kohta).”

“Kui ma ütlen, et Mustjõel, siis inimesed ei tea, kus see ongi. Arvavad, et elan kuskil Aegviidu kandis.”

Kergliiklustee ehitamisele eelnes sarnaselt Ringmaja ehitamisega **vastasseis**, kuna peljati võõraid ja võimalikku kuritegevust. Vaid üks intervjueeritav tõi kergliiklusteest rääkides turvalisuse ja kuritegevuse teema sisse, mainides “pätte”, kes põhukabeli põlema panid. Üldine häälestus oli, et kergliiklustee ei ole piirkonnale negatiivselt mõjunud ja esmased hirmud olid asjatud.

Põhukabeli vandalismijärgse taastamise osas oli etteheiteid.

“Võiks taastada.”

“Üks vähestest kohtadest, kus sai lastega aega veeta.”

3. Kohalikud võrgustikud

Mustjõe asum koosneb kahest piirkonnast – Veskimetsa ja Mustjõe –, mida on ajalooliselt eraldanud ülesõiduta raudteetamm. Tänapäevaks on tegemist küll ühtse asumiga, aga distantsid on suured. Veskimetsa-Mustjõe Selts sai teadlikult nimetatud mõlema piirkonna järgi ning külaplats ajati kahe piirkonna keskele. Veskimetsa on laialivalguv ja sündmuste jaoks piirkonna tahaotsa ei minda.

“Sa tegelt ei tea, mis seal Veskimetsa otsas toimub.”

“Mustjõe on täiesti erimaailm.”

Piirkonna elanikud on harjunud **eraldatuse ja privaatsusega**. Privaatse elu eelistamine kajastub ka suhtluses. Peamiselt suheldakse lähimate naabritega, lähima viie maja ulatuses. Omavahelisi kohalikke sõprussuhteid otseselt ei otsita, aga väärtustatakse, et inimesed on nägupidi tuttavad. Lisaks aidatakse üksteist aiatöödel, koduloomade hoidmisel jt. Naabrite vahel tekivad vahel ka tülid, nt sodi põletamise, aedade/hekkide hooldamise ja muude olmeküsimuste osas. See ilmestab, et kohalikele läheb korda, mida inimesed ümberringi teevad ja märgatakse teiste käitumisvalikuid. Kogukondliku suhtluse kaudu oleks võimalik verbaliseerida oma soove, vajadusi, käitumiskiire selgemalt ja nt sõlmida kokkuleppeid. Kogukondlikust kureeritud suhtlusest oleks võita.

Sotsiaalmeedia on suhtluskanal paljude eri sihtgruppideni jõudmiseks. **Facebooki grupp** annab võimaluse suhtluseks, aga enamasti suhtlevad seal aktiivsed liikmed. Saime ka ise enda üleskutseid jagades kinnitust seltsi murele, et erinevate kohalike kaasamine Facebookis nõuab pingutust ning aktiivsus on madal. Kui eakam kohalik ise sotsiaalmeediat aktiivselt ei kasuta, siis kuuleb seal toimuvast näiteks oma laste kaudu. Grupis teavitatakse kadunud koduloomade ja kahtlaste isikute eest, tehakse ka reklaami. Samas on pidevaks teemaks liiklus – teavitatakse kihutajatest, haljasalale parkijatest ja tuntakse tuleviku pärast muret.

“Ma pole interneti inimene. Kõik muu, mis ma teada saan, on mul lastelt.”

Kohalike pikaajaliste sõprussuhete kujunemisel või puudumisel võib mängida olulist rolli fakt, et asumis sees **ei ole kogukonna keskusena toimivat kooli või lasteaeda** ning piirkonna lapsed liiguvad laiali eri koolidesse. Kuna klassikaaslased tekivad teistes piirkondades, jäävad naabruskonnas suhted nõrgemaks.

“Lapsed ei suhtle enam omavahel nii palju kui varem.”

4. Kohalik kogukonna majandus

Kohalikel elanikel on soov kohalikku kogukonda toetada ja arendada. Teadvustatakse, et väikeettevõtlus on keeruline, aga kohalikel on huvi seda toetada. Piirkonna tugevuste seas tuuakse välja kui palju hinnatakse näiteks seda, et on olemas **ilusalong**, kus käib mitu põlvkonda ja kõik on omavahel tuttavad.

Hinnatakse kõrgelt kogukonnapunktidenä toimunud **väikepood** - Külma, Humala ja Mustjõe pood. Mõistetakse, et suurte kauplustekettidega ei anna võistelda, aga igatsetakse kohalikku äri. Üksikettevõtjad, nt remonditöökodad jt eksisteerivad, aga toidupoodi ei ole.

“Äge pood, kuhu lapsed julgesid ka ise jäätise ja piima järele minna.”

Kõik intervjueeritavad mainisid piirkonna olulise kohana Veska Grilli oma ajalooa. Täna on piirkonnas ainult **üks toidukoht** "Veska Köök ja Kook".

Lisaks võib majandustegevuseks pidada ka kohalikus kogukonnas toimivat jagamismajandust. Üksteise toetamine läbi vahetuskaubana teenuste pakkumise (nt naabri lemmiklooma hoidmine, talgud) või materiaalse vara jagamise (tööriistade, lasteraamatute jt küsimine või pakkumine).

"On küll ühiseid interneti pakette tellitud, üksteise loomi valvatud"

5. Organisatsioonid ja institutsioonid

Põhiliseks takistuseks inimeste organiseeritud suhtluse juures näib olevat see, et pole kohti, kus inimesed saaksid kokku tulla ja suhelda. Oluline roll on külaseltsil ([Veskimetsa-Mustjõe asumiselts](#)), kes korraldab üritusi, kuid kelle **ressursid** elanike igapäevaste soovide ja huvide toetamiseks on piiratud.

"Me oleme rohkem sellised õhinapõhised. Tavaliselt on ikka rohkem (toim. liikmeid)."

Seltsi kümneaastase eluea jooksul on tekkinud traditsioonid ja korduvad ühistegevused, mida varjutab võrdlemine teiste asumitega. **Ürituspõhine** kogukondlikkus on edukalt edendatud, kuid Seltsi enda eesmärgid on kõrged ja 400 inimese osavõttu asumipäeval ei peeta piisavaks.

Organisatsioonide ja institutsioonidega koostööd vaadeldes tõid kohalikud murekohana välja **probleemid suhtluses linnaga**. Näiteks tunti muret, et parandustöid tehakse ülejal (kraavid on vaid kohati täidetud, asfalt ebaühtlane jt) ja suhtlust iseloomustavad täitmata lubadused ja kohalike teadmatus, selles, mida linn omakeskis otsustab. Selts jällegi tundis, et kohalikud elanikud ise **ajavad** tihti **segi**, mis on linnaosavalitsuse ja seltsi võimuses, ning esimese tegematajätmistes näidatakse näpuga seltsi poole.

"See niisugune poolkõva ära tegemine. [---] Küla oli kohe õnnetu."

"Meil ei ole asfaldimasinat ja me ei paranda auke. [---] Mõned ongi nagu, et milleks see selts siis on?"

6. Lood, legendid, traditsioonid

Kuigi piirkonna ajalugu on vaid mõne põlvkonna pikkune, on elanikel legendidena kõlavaid lugusid traagilistest õnnetustest, tülidest, mida jagatakse kui "naabritega juhtunut".

Traditsiooniks on kujunenud Seltsi poolt korraldatud üritused: külapäev, kohvikute päev, talgud.

Kuna vaid mõnikümmend aastat tagasi laius elamupiirkonna asemel maasika- ja kapsapõllud ning täna loomaiale kuuluv metsa-ala oli paljude tänaste Mustjõe elanike mängumaa, on paljud elanikud nostalgilised. Uurimise käigus kuulsime suure hulga olulisi jutte piirkonna ajaloost: kuidas vanasti pidasid kõik loomi, tundsid teineteist ning missugused oli piirkonna ühised tegemised. Pikaajalised elanikud on olnud osa traditsioonide loomisest ja näinud traditsioonide kadumist - näiteks metsavahi saanisõidud, mardipäevad, jaanituled jne.

“Vahepeal on kõik traditsioonid katkenud.”

“Nii nagu igal pool väikestes kohtades. Siis kui on jõulud, siis on kõik vaikselt omaette kodus. Kui on uus aasta, siis tulevad inimesed välja tee peale, lasevad rakette. See aasta oli juba vähem, aga üldiselt ikka.”

Taipamised kokkuvõtvalt

- Kohalikel inimestel on sundimatu läbikäimise ja omaetteolemise eelistus.
- Selts on üritustekeskne ja kogukonnatunnet mõõdetakse ennekõike osalejate arvus.
- Suhtlus on kolinud internetti (Facebooki grupp kui kuuluvuse paik), kuid seal toimuva läbikäimise tegelikku haardeulatust ja mõju on keeruline hinnata.
- Tänavatel liiklemist tajutakse ohtlikuna ning soovitakse muutust.
 - *See sõnastatakse tänavate rekonstrueerimise ja kõnniteede vajadusena, kuid ollakse avatud erinevatele muutustele, mis elu piirkonnas turvalisemaks muudavad.*
- Liikluspiirangutesse suhtutakse entusiastlikult ja lootusrikkalt – nii vähe liiklust ja autosid kui võimalik.
- Elanikel on positiivsed nostalgilised mälestused piirkonna ajaloost.
 - *Mälestused väikepoest, mida enam pole – aga ehk keegi teeks?*
- Elanikud ei ole alid muutustele ja soovivad (alateadlikult) hoida piirkonna muutumatuna.
 - *Valdavavalt muutusteta asumi vastasseis muutustele ja uutele asjadele (nt skeptilisus kergliiklustee osas - hiljem heakskiit).*
 - *Ka kergliiklustee rajamisele oli algselt vastasseis, kuid aja jooksul õpiti nägema rajatud taristu kasu.*
 - *Kogukond vajab positiivseid kogemusi ja vastuvõtlikkus liigub “usalduse kiirusel”.*
- Kahe asumi – Mustjõe ja Veskimetsa – vahel on lõhe, kuid kohalikud tunnevad huvi selle ületamise vastu.
- Ringmaja suhtes ollakse negatiivselt meelestatud.
 - *Algfaasis on olnud ebaõnnestunud kohalike kaasamine, mille parandamiseks ei ole piisavalt tehtud.*
 - *Kohalikel on endiselt teadmatus.*

4. Arutelu

Tuginedes oma uurimuse järeldustele, leiame, et oluline on linnaosavalitsuse ja kogukonna koostöö ja -loome. Kogukonnas on juba aktiivne selts, kes tundub ka ise otsivat viise kogukonnaelu edendamiseks ja aktiveerimiseks. Üritusi on korraldatud (edukalt), kuid kohalik elanik näib soovivat midagi kestlikumat. Samal ajal on linnal huvi Ringmaja külastatavuse tõstmiseks. Tundub, et ajastus on soodne vastastikku arendavate ja võimestavate tegevuste korraldamiseks. Parimal juhul saaks linn endale asumi seltsi toe ja sisendi ning selts omakorda oma senisele tegevusele tunnustust ja edasistele ideedele hoogu juurde.

Konkreetsemalt Ringmaja tulevikule mõeldes julgustaksime arutama järgmisi küsimusi.

- Kas Ringmaja saaks funktsioneerida kui kogukondlikku tegevuse ja ka Seltsi “staap”?
- Kas Ringmajas on piisavalt ruumi, et kogukond saaks seda kasutada oma kogunemisteks või kogukonna algatusel tulnud kogunemiste läbiviimiseks?
- Kas Ringmaja nimi soodustab või pärsib selle omaks võtmist kohalike seas? Praeguse nimega Lilleküla ringmaja ei seostu ümbritsevate asumite elanikele nende kandiga. See vähendab automaatselt nende huvi ringmaja käekäigus kaasa rääkida, sest see ei tundu “oma”. Võimalusel lasta kohalikel elanikel ise ringmajale nimi valida.
- Edukas kaasamine eeldab inimestega tegelemist, mis võib tähendada kogukonna arendaja ametikohta. Kas sellise positsiooni loomisel tasuks esmalt vaadelda kogukonnas tegutsevate sädeisikute poole?
- Kas Lilleküla Ringmaja võiks olla oluline õpikaasus, kuidas vastaseise ületada, kogukondadega sildu luua ja praktiseerida paremat valitsemiskultuuri?

See, millest kohalikud veel puudust tunnevad ja mis teemasid südamelähedasteks peavad, on välja toodud tulemuste peatükis. Usume, et need taipamised on heaks stardipakuks dialoogi alustamisel (nii asumi sees kui ka linna ja asumi vahel), ning neile toetudes on linnaosavalitsusel tulevikus võimalik piirkonna elanikke parimal viisil kaasata

Lisa 1. Intervjuukava

Mõisted: Naabruskond ja kohalikud elanikud on neutraalsemad terminid, kui me pole kindel, kas inimesed ise tajuvad üksteist kogukonnana/endeid kogukonna osana. Kogukonda võib ka mainida, aga pigem siis kui intervjueeritav ise seda terminit kasutab.

I teemaplokk: intervjueeritav ja tema seos piirkonnaga/kogukond

1. Palun räägi mulle natuke endast.
Abistavad küsimused, kui vaja:
 - 1.1. Millega sa tööalaselt tegeled?
 - 1.2. Millega vaba aega sisustad?
2. Kui kaua oled selles linnaosas elanud?
3. Kuidas nimetad kanti, kus elad?
4. Kuidas leidsid tee siia linnaossa/langetasite valiku siia elama asuda?
 - 4.1. *Kui on pikemalt elanud:* Mis on teid siin hoidnud?

II teemaplokk: Asumi/paiga keskkond (läbi kohaliku silmade)

1. Kuidas kirjeldaksid võõrale oma kodukanti?
2. Milline on siinne loodus? Millised looduslikud paigad on piirkonna inimestele olulised?
3. Millised on siinsed majad ja hoonestus?
4. Millised (ühiskasutuses) hooned on siinsetele inimestele olulised?
5. Milline on linnaosa ülejäänud linna suhtes - asukoht, suurus, tihedus jne.
6. Millised siin tegutsevaid asutusi või ärisid tead nimetada?
7. Millised on sinu jaoks selles asumi kõige tähenduslikumad kohad ja miks?

III teemaplokk: paiga lood, legendid ja traditsioonid

1. Kas selle paigaga meenuvad sulle mõned lood või legendid? Millised? Nimeta lühidalt nendes sisalduv mote.
2. Kust sa neid kuulnud oled?
3. Mis on sinu meelest selle paiga suurim võlu? Kas siin on mõni eriline aspekt, mis on sinu arvates eriti unikaalne või tähelepanuväärne?
4. *Kui on pikemalt elanud:* Kuidas on asum aastate jooksul muutunud?
5. Millised traditsioonid on olnud ja on praegu omased siinse piirkonna inimestele või väiksematele naabruskondadele?
6. Millisest traditsioonist on puudus?
7. Millisest loost on puudus?
8. Kui saaksid üht asja Mustjõe-Veskimetsa linnaosas muuta, siis mis see oleks ja mis?

IV teemaplokk: Suhted ja läbikäimine

1. Kuidas on sinu meelest siin linnaosas elada?

2. Palun kirjelda asumi-siseseid suhteid ja oma suhteid teiste kohalikega (või suhteid naabruskonnas).

Abistavad küsimused, kui vaja:

- a. Kus/kuidas suheldakse?
 - b. Mis eesmärgil suheldakse?
 - c. Kellega on sinul läbikäimine kõige tihedam ja mis põhjusel?
3. Mis on selle naabruskonna ühistegevused (kui on)? Millised ühistegevused on olnud varem?
 4. Kas oled neist osa võtnud? Milline mulje sul on neist/sellest jäänud?
 5. Millised ühistegevusi võiks sinu meelest veel korraldada?
 6. Kuidas näed end siia naabruskonda panustamas või selles osalemas?
 7. Kuidas kirjeldaksid kogukonnatunnet selles linnaosas? Millisena Sa kujutad ette head kogukondlikku elu siin piirkonnas?

V teemaplokk: kohalikud võrgustikud

1. Milliseid siin asumis tegutsevaid seltse või ühinguid Sa tead?
2. Millistega Sa oled kokku puutunud? Millistega oled kuidagi seotud (nt tegutsed ise, tead kedagi vms)?

Täpsustavad küsimused (arutelu laiendamiseks):

- Kas sa saaksid palun selgitada, miks sa nii tunned?

Lisa 2. Bussireisi tähelepanekud

23. mail toimunud bussireisil Mustjõe ja Veskimetsa asumisse kogusime tähelepanekuid väljaspool meie kui uurijate siseringi. Selle jaoks püstitasime küsimused, jagasime kleebikud ja kogusime tagasisidet, taipamisi ning tähelepanekuid. Peatusime neljas kogukonna poolt välja toodud olulised kohas, kus püstitasime kohalike elanike lugudega seotud küsimusi.

Kõik täpploendis kommentaarid kuuluvad väljasõidul osalejatele (toimetamata kujul).

I RINGMAJA

Meie küsisime: Kas Tatiana saab vastu näppe? Mida saaks teha, et Tatiana naaber ei tuleks ringmaja ainult rehvide ära toomiseks?

- Piirkonna elanikele paremad hinnad
- Ringmaja pakub paremat hinda utiliseerimiseks.
- Kõikide soovidega arvestatud, aga kogukond peab ringmaja omaks võtma. Kogukond peab tulema toimetama.
- Lilleküla nimi muuta
- Tuleb uus kvaliteet
- Vastasseis on ainult seetõttu, et hirm - äkki juhtub sama kui kergliiklusteega
- Tatjana saab vastu näppe.
- Aed on barjääriks! Võimendab, isoleerib :(
- Aia taga ei saa olla kogukonnakeskus.
- Kuidas me saaks teha nii, et olenemata müratõkkest on ringmaja kutsuv oas?
- Väga not in my backyard võnge siin piirkonnas (eriti kui vaadata kuidas elanikud reageerivad meie bussile). See ringmaja ei ole ju isegi asumi sees (mis nad virisevad)
- Tatjana ei saa vastu näppe. Tuleb luua lisandväärtust ringmajale.
- Palju kaasamisüritusi teinud. NIMBY on tugev. Miks meie ilu on vaja rikkuda. Usaldust on vaja võita!
- Kaasamine maks tasemel, arvamuse küsimine
- Kogukondade kaasamine - milliseid vigu vältida? Mida veel pakkuda?
- On aeg kogukonda rohkem kaasata - koosloome töötuba
- Kutsuvalt avatud ukсед ja põnevad töötoad.
- Perega ja lastega koos veetmise aeg
- Üritused eri sihtrühmadele, ka meesterahvastele, Tatiana naabrile
- Nt meestekoda, tööriistade rent, õpitoad, suhtlusklubid.
- Tänav kui koht ise, ringmaja aed kui koht ise? (olemise koht, suhtlemise koht, mängimise koht?)

II KÜLAPLATS

Meie küsisime: Mitu kohalikku teeb kogukonna? Mitu aktiivset kohalikku teeb kogukonna? Kuidas saaksime Tiinat toetada?

- Toetada Tiinat emotsionaalselt, ootustest vestelda (vb need on liiga kõrged)
- Hea sõna on toetus. Tunnustamine.
- Mitte numbrid, vaid emotsioonid on tähtsad, Tiina
- 400 kohalikku on juba OK. Ka paarkümmend on OK
- Isiklikult eelistan väikest kogukonda (~10 inimest), 400 on väga hea arv
- Juba 3 on kogukond. Piisab, kui 1 on aktiivne.
- Piisab juba 2 aktiivset, kes panustavad.
- Kogukonna moodustab juba mõned inimesed
- Pigem tugevdada suhteid 400 vahel kui loota suuremale arvule
- Programm peab olema mõeldud KÕIGILE
- Sama mõte, mis Lasna ringmajast - kogukonnal on oma tahe ja hing, linn saaks tulla siin vastu ja puhuda ideedele jõudu juurde:nt kogukonna residentuuri programm, mille staap on ringmajas.
- On küll avalik ruum, aga kust saab vett? Kus/kas ma tohin olla?
- Mitte võrdlema vaid koostöö Uue-Maailmaga
- Olla valmis, et keegi käib mu hoovist läbi
- Võta osa, palu ideid, kutsu pere ja sõbrad kaasa
- Hoovid, kodusus, lihtne, aga keeruline siseneda, privaatala. N: kui ei ela siin siis kust saab vett? WCsse?

III HALLA

Meie küsisime: Kus sina Tarmo asemel siin kõnniksid? Kas sina suhtled oma asumi inimestega rohkem üle aia või Facebooki seinal?

- Autosid on ju vähe?? (linna kohta) Ja väga palju ruumi
- Ühisalad kergliiklusteed, korraldatud algatused, mis soodustavad üle aia suhtlemist
- Suhtlen ainult naabritega (sama korteriühistu elanikega)
- Jalutaksin ikka siin tänavatel, sest on vaikne piirkond
- Kogukonna üritused, Tarmo oleks pidanud minema Tiina korraldatud kogukonnapäevale, et luua suhteid.
- Tarmo olgu ikka tänaval, sest buss on siin haruharva.
- Mereäärne promenaad ja putukaväil.

IV TUULIKU

Meie küsisime: Kuhu sina Kersti ja Viktoria asemel oma lapsed mängima saadaks?

- Paneme tänavad autodele kinni (1 kord kuus nädalavahetustel)

- Kogukonna mänguväljak
- Teed on rahulikud, seega tänavatel saaks keksi mängida, asume ju õuealal
- Kitsad teed on okei - harida elanikke
- Oma aed ja asumi külaplats
- Õued on ju suured? Ja suletud? Ehk ruumi, kus mängida, on palju
- Raske on olla empaatiline, NIMBY: suur hoov, kus mängida. Dissonants
- Ilmselt ei saadakski, laseks neil aias hängida
- Kõnniteede lisamine normaliseerib kihutamist
- Viimsis tehti kõnniteed ja kiirus suurem
- Kes kihutavad autoga? Kas kogukond või võõrad?
- Siin on turvaline ja hea - Kersti ja Viktoria ärgu kartku.
- Tihe asustusega tuleb nii hea kui halb. Koli Võrru!
- Peaks oma nina otsast edasi vaatama
- Lamavaid politseinikke lisatagu
- Kas on mõeldud end privileegipimedaks, et sa ju elad Tallinnas

V VARIA

- Tugevdada suhteid linna(osa)valitsuse ja kogukonna vahel (ära kuulamine)
- Minu meelest on sel kogukonnal pseudoprobleemid (kuri mõte)
- Olge avatud ka teiste asumi külaliste suhtes
- Kõik algab kommust ja inimeste harimisest
- Kui see pole turvaline, siis tuleb kolida Kuule
- "Ongi ju nagu küla"